

АКТИВНІСТЬ У СПРИЙНЯТТІ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ФАКТОР КОМПЕТЕНТНОСТІ ЖУРНАЛІСТА

У статті йдеться про один із факторів компетентності журналіста, а саме: активність у сприйнятті інформації. Цей фактор розглядається як журналістський прийом професійної діяльності. Аналізується саме поняття активності.

Ключові слова: журналістика, активність, сприйняття інформації, компетентність журналіста.

Журналістика спрямована на те, щоб формувати громадську думку конкретними фактами, об'єктивною і чесною інформацією, з яких читач, слухач чи глядач зможе краще побачити й оцінити дійсність. Журналістика як професія заснована і ґрунтується передусім на комунікації (спілкуванні) — тобто отриманні й передачі певної інформації про світ, суспільство. Тому активність у сприйнятті інформації можна вважати фактором компетентності журналіста.

Складовим журналістської компетенції присвячено чимало праць. Зокрема, таким явищем цікавилися В. Владимиров, І. Михайлин. Актуальність нашого дослідження зумовлена недостатнім висвітленням цього явища в наукових працях.

Мета роботи полягає в дослідженні активності у сприйнятті інформації як фактору компетентності журналіста та реалізацію таких завдань:

- 1) опрацювання поняття «активність» і визначення її різновидів;
- 2) аналіз цього явища у вигляді поняття «активність сприйняття інформації» у проекції на площину журналістики.

Головний обов'язок журналіста — сприяти забезпеченню права громадян на одержання оперативної інформації. Це зобов'язує його завжди бути об'єктивним, коректним, відповідальним за свою справу. Журналіст поширює і коментує лише ту інформацію, у правдивості якої переконаний. Він уникає неповноти або неточностей чи викривлень інформації, які могли б завдати моральної шкоди честі та гідності людини, неприпустимі з його боку недостовірні повідомлення. Журналіст відповідальний перед читачем, слухачем та глядачем [1, 36].

Інформаційною компетентністю вважають здатність журналіста ефективно використовувати наявні в його розпорядженні інформаційні ресурси і засоби інформативних комунікацій, використовувати для журналістської практики інноваційні досягнення в галузі розвитку сучасних ЗМІ та інформаційно-комунікаційних технологій.

Інформаційна компетентність у теорії журналістики спирається на два основні фактори рефлексивної і прикладної діяльності — активність та діяльність.

Активність — діяльна участь у чому-небудь; енергійна діяльність (за З.Й. Куньч) [2, 22].

Активність виявляє себе щодо прогнозування ймовірного розвитку подій у середовищі і положенні у ньому організму. У сфері засобів масової інформації варто враховувати той факт, що активність особистості журналіста суттєво відрізняється від активності інших людей: вона пов'язана зі значною стабільністю діяльності щодо поставленої журналістської мети.

У сучасній теорії журналістики розрізняють такі типи активності:

- загальну;
- надситуативну;
- пошукову;
- наднормативну;
- психологічну;
- комунікативну;
- публіцистичну;
- радіозвукову;
- телевізійну тощо [6, 24].

Загальна активність журналіста складає одну зі сфер вияву темпераменту, що зумовлено об'єктом та інтенсивністю взаємодії людини з фізичним і суспільним середовищем. Її характеризують такі показники, як активність, пасивність, інертність, ініціативність [5, 149].

Надситуативна активність пов'язана зі здатністю журналіста:

- «підніматись» над рівнем вимог ситуації;
- долати зовнішні та внутрішні обмеження.

Пошукова активність журналіста визначає поведінку, спрямовану на зміну ставлення до ситуації, і зумовлюється:

- психічним виявленням активного пошуку у здійсненні публіцистичних завдань;
- плануванням власної участі у діяльності ЗМІ;
- активізацією і словесно-логічним мисленням.

Пошукова активність журналіста зумовлена:

- різновидами активно-оборонної поведінки у професійній діяльності;
- саморегуляцією у комунікативній діяльності;
- орієнтацією на види діяльності ЗМІ [6, 25].

Наднормативна активність є однією з форм вияву надситуативної активності. Вона виявляється у прагненні людини чи групи людей підвищити загальні вимоги до певної діяльності. Можна вважати, що наднормативна активність є одним із найважливіших показників високої ефективності групи або колективу, і пов'язана з чітко визначеними офіційними нормами щодо виконання певної журналістської діяльності.

Психічну активність журналіста варто розрізняти за зовнішньою біоритмікою, яка пов'язується з циклічністю сонячної активності, зміною пори року, часом доби тощо, та внутрішньою, яка детермінується станом напруження або розслаблення фізичної та психічної діяльності у журналістиці.

Журналіст повинен виявляти активність у визначенні інформаційної потреби, у пошуку інформації та ефективної роботи з нею у всіх її модифікаціях. Це означає в першу чергу те, що інформація може бути як друкованою, так і поданою в електронній формі. У зв'язку з цим журналіст має виявляти здатність працювати з комп'ютерною технікою та телекомунікаційними технологіями. Він повинен також уміти застосовувати їх у професійній діяльності та повсякденному житті.

На думку Р. Барта, яку він висловив у праці «Нульовий ступінь письма» (1953), будь-яке письмо (писані тексти, в тому числі й журналістські) істотно відрізняється від буденного мовлення. Буденне мовлення — хаотичний потік, якому властива кінцевість у вираженні змістів; воно є символічним утворенням, зверненим у середину самого себе. Буденне мовлення — горизонтальне, твориться тут і зараз, у ньому немає нічого, що б ховалося за горизонтом; письмо — вертикальне, виростає з традиції, як колосок із зерна.

Політичне письмо (для Р. Барта — це журналістика) завжди містить аксіологічний зміст, у ньому зникає дистанція; «знищується в межах самого слова, яке одночасно стає і засобом констатації факту, і його оцінкою». Журналістське слово має подвійну природу — воно одночасно є: 1) формою мовного вираження і 2) формою спонукання; у ньому закладений погляд на певну екстралінгвістичну ситуацію. Ця екстралінгвістична оптика вимірюється ставленням автора до влади [3, 77].

Активність у сприйнятті інформації — це журналістський прийом професійної діяльності, який дозволяє розвивати динаміку публіцистичної практики. На думку І.С. Нісімчука, «поняття “активність” інколи ототожнюють з поняттям “діяльність”. Але, не дивлячись на те, що між ними існує взаємозв'язок, це різні поняття, ототож-

нення яких зумовлене декількома причинами. Так, у деяких мовах не існує слова, еквівалентного терміну “діяльність”, хоча психологи, які користуються цими мовами, розрізняють поняття “активність” і “діяльність”. Вони діють аналогічно українським психологам, коли, наприклад, в недалекому минулому в українській мові був один термін “мова» [6, 23].

Активно сприймаючи інформацію, кожен журналіст має вирішити для себе: чи йому все життя працювати на замовників, чи стати особистістю, людиною честі й відмовитися від «брудної роботи», яку йому нав'язують, збудити в собі національний дух і не дати змоги «замовникам» зруйнувати віру, надію на майбутнє в країні, знищити останні натяки на якусь мораль та культуру в суспільстві [7, 8].

З цього погляду всі новини повинні бути «останніми», тобто відзначатися «свіжістю». З цього погляду, як зауважує І.Л. Михайлин, «не одну дитину в дитинстві дивувала парадоксальна вербальна формула, неодноразово чула по радіо: «Передаємо останні новини», — адже ці новини насправді ніколи не були останніми, а виходили в ефір знову і знову». Лише підрісши, особа осягає зміст метафори: новини є останніми за хронологічною актуальністю». Дослідник наголошує і на тому, що в журналістиці триває постійна конкуренція у сфері оперативності, першості й пріоритетності у поданні інформації.

І як швидко б не здійснювалося сприйняття журналістом інформації, в його поданні вона повинна бути об'єктивною і обов'язково відокремленою від коментарів автора публікації. Подібне стосується і його оцінок. Журналіст не має права видавати чужу думку за власну. Автор інформації повинен бачити в тому, хто її отримує, суб'єкта, а не об'єкта, бо тільки в такому випадку він виходить з того, що інформація адресується такій системі, яка є індивідуальною, своєрідною, активною згідно з її унікальною природою і, відповідно, повинна переробити інформацію, яку отримує.

Отже, активність журналіста чітко вирізняється на тлі активності представників інших професій, оскільки їй властиві специфічні риси.

Виявляючи активність у сприйнятті інформації, журналіст при її опрацюванні і поданні повинен обов'язково вказати джерела надходження новини (документи; прізвище і соціальний статус особи чи осіб, які подали інформацію; інші джерела). Дослідження цього фактору можна проводити у зв'язку з іншими складовими компетентності журналіста.

ДЖЕРЕЛА

1. Владимиров В. Вступ до спеціальності «Журналістика»: навч. посіб. / В. Владимиров // Міжрегіональна академія управління персоналом. — К. : МАУП, 2007. — 166 с.
2. Куньч З.Й. Універсальний словник української мови / З.Й. Куньч. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2005. — 848 с.
3. Михайлин І.Л. Журналістика як всесвіт: Вибрані медіадослідження / І.Л. Михайлин. — Х. : Прапор, 2008. — 512 с.
4. Михайлин І.Л. Основи журналістики: підручник / І.Л. Михайлин. — 5-е вид., перероб. та доп. — К. : Центр учбової літератури, 2011. — 496 с.
5. Онищук П.В. Технологія журналістської підготовки: психолого-дидактичний аспект: [монографія] / Петро Онищук, Михайло Каленюк, Олександра Гандзюк. — Луцьк : Твердиня, 2010. — 392 с.
6. Падалко О.С. Сучасні педагогічні технології: дидактично-журналістський аспект. / О.С. Падалко, А.С. Нісімчук, Н.М. Журавльова. — Луцьк : Твердиня, 2009. — Т. 5. — 248 с.
7. Приступенко Т.О. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності засобів масової інформації: навч. посіб. / Т.О. Приступенко. — К. : Знання, 2011. — 351 с.

В статье рассмотрен один из факторов компетентности журналиста, а именно: активность в восприятии информации. Этот фактор рассматривается как журналистский прием профессиональной деятельности. Анализируется само понятие активности.

Ключевые слова: журналистика, активность, восприятие информации, компетентность журналиста.

The article deals with factors of a journalist's competence especially the ability for active perception of information. This factor is considered as a major method of professional activity. The concept of activity is analyzed.

Key words: journalism, activity, perception of information, journalist's competence.

УДК 821.161.1-312-МАКАНИН

Ольга Калашникова

ИНТЕРМЕДИАЛЬНЫЕ ОПЫТЫ РУССКОГО ПОСТМОДЕРНИЗМА: В. МАКАНИН

В статье рассматривается интермедийность маканинского Текста как характерное явление постмодернизма, выявляется центрирующая, а не деконструирующая природа этого феномена, отражающая своеобразие русского постмодернизма.

Ключевые слова: постмодернизм, интертекстуальность, интермедийность.

Канонизированный постмодернизмом тезис о языковом характере мышления человека, восходящий к бахтинской идее Текста как «всякого связанного знакового комплекса» [2, 281], приводит к подмене введенного Ю. Кристевой и заштампованного в сотнях исследований термина «интертекстуальность» понятием «интермедийности» (О. Хансен-Леви), которое откровеннее и точнее определяет постмодернистский «текстуализированный» характер действительности.

Осознавая мир как «универсум текстов», где отдельные безличные тексты до бесконечности ссылаются друг на друга и на все сразу, поскольку все вместе они являются лишь частью всеобщего текста [3, 165], постмодернизм обращается к различным текстам культуры, моделируя *интерсубъективное*, помещенное в *интерпространство* гиперреальности.

Литература как одна из форм мышления образами по самой своей природе тяготеет к интермедийности, стремясь усилить иллюзию существования виртуального художественного мира через обращение к коду других видов художественного мышления. Но именно в эпоху постмодернизма *интермедийность* становится формой мироощущения и мироотражения современного человека, определяя особый облик литературы. Он то и заставляет ученых биться над вопросом различий между «синтезом», живительной силой которого является «слияние художественных энергий» традиции с новаторством, и «интертекстуальностью» — формой «кровосмесительных связей близких родственников» [1], ставя вопрос о подлинных границах и безмерных притязаниях постмодернизма (Л. Андреев) или об исторической повторяемости постмодернизма, «коловра-